Mamelucki Egipt i średniowieczna Europa. Stropy pałacu Emira Taz w Kairze

Anna Babicka

il. 1. *Civitates Orbium Terram*, XVI–wieczny plan Kairu (fragment), Oddział Zbiorów Kartograficznych, Gabinet Zbiorów Specjalnych Uniwersytetu Wrocławskiego. Fot. z591/2013

Egipt i jego stolica kojarzą się nam przede wszystkim ze starożytnością, jednak kiedy wędrujemy ulicami Kairu, zagłębiając się w historię miasta, odnajdujemy w jego centrum równie cenne i piękne zabytki z późniejszych epok. Są one wynikiem szczególnego rozwoju cywilizacyjnego tego miasta w średniowieczu[1]. O wspaniałości architektury czasu panowania mameluków w Kairze świadczą budynki pochodzące z tego okresu, stanowiące szczytowe osiągnięcia architektury islamu w Egipcie. Wyróżniają się one wysmukłymi, wspaniale rzeźbionymi minaretami, kamiennymi kopułami i subtelnymi mozaikami z wielobarwnych kamieni. W Kairze przetrwało do dziś ok. 200 obiektów architektonicznych z okresu mameluckiego. Są to głównie meczety i pałace oraz fontanny czy mauzolea na obrzeżach miasta, a nawet wciąż funkcjonujący szpital założony ok. 700 lat temu[2].

Pochodzący głównie z Kaukazu mamelucy – dawni niewolnicy sułtańscy – w wyniku buntu w 1250 r. przejęli władzę w Egipcie i wprowadzili rządy dynastyczne. W latach 1250–1382 była to dynastia Baharytów, a od 1382 r. do podboju tureckiego w 1517 r. – Burdżytów. Armia mamelucka słynęła z bardzo dobrego wyszkolenia i zdyscyplinowania, w czym szczególnie wyróżniały się ciężka jazda i gwardia sułtańska[3]. Panowanie mameluków stanowiło również okres pomyślności i rozwoju sztuki. Państwo zostało podbite w 1517 r. przez Turków osmańskich, jednak dawni rządzący zachowali swoje ziemie i przywileje aż do w. XVIII. W czasie władania dynastii mameluckich w Egipcie Kair osiągnął szczyt rozwoju, kontrolując cały handel między Wschodem a Zachodem, co przynosiło ogromne zyski. W imieniu mameluków bezpośrednio handlem, zwłaszcza z Europą, zajmowali się podlegli im kupcy – Karimi. Przybywający do Egiptu chrześcijańscy kupcy z Europy zobowiązani byli do płacenia różnorakich podatków. Każdy podróżnik już w chwili przybycia musiał uiścić podatek graniczny – *maks al-samah* – ok. 2 sztuk złota, a ponadto zapłacić dwuprocentowy podatek od wwożonej przez siebie gotówki[4].

Ze względu na wielkość, gęstość zaludnienia, aktywność i zasobność średniowieczny Kair był wówczas jednym z największych i najbogatszych miast świata. Tędy przewożono do całej Europy m.in. przyprawy i jedwab z Chin, Indii i Arabii, Egipt natomiast importował z Północy głównie drewno, miedź i cynę. W rządzonym przez mameluków państwie rzemieślnicy wytwarzali wyszukane meble i przedmioty codziennego użytku, inkrustowane skomplikowanymi arabeskami z kości słoniowej, srebra i złota, rozsyłane do Europy i Azji[5]. Z Europy – przez Wenecję – do Egiptu trafiały także karawany niewolników, w tym chrześcijańskich, pochodzących z Gruzji[6]. Handel odbywał się przede wszystkim za po-

[1] Zob. **J. L. Abu-Lughod**, *Europa na peryferiach, Średniowieczny system-świat w latach 1250–1350*, przeł. A. Bugaj, Kęty 2012, s. 15.

[2] Zob. **A. Humphreys**, *Egipt*, przeł. P. Amsterdamski, konsultacja nazw ar. M. Dziekan, Warszawa 2002, s. 38.

[3] Informacje uzyskane przez autorkę od pracowników kompanii Hassan Allam & Sons w Kairze w 2005 roku.

[4] Zob. **S. Labib**, *Handelsgesichte Aegiptiens In Spaetemittelalter 1171–1517*, Wiesbaden 1965, s. 240–243.

[5] Zob. **J. L. Abu-Laughod**, *op. cit.*, s. 22.

[6] Zob. **K. Baczkowski**, *Wielka Historia Świata*, t. 5: *Późne Średniowiecze*, red. **O. W. Forga**, Kraków 2005.

il. 2. ***Civitates Orbium Terram*****, XVI-wieczny plan Kairu, Oddział Zbiorów Kartograficznych, Gabinet Zbiorów Specjalnych Uniwersytetu Wrocławskiego. Fot. z591/2013**

średnictwem Republiki Weneckiej i Genui, rywalizującej z tą pierwszą o prymat w handlu śródziemnomorskim[7]. Wraz z luksusowymi towarami Zachód importował wiele arabskich słów, jak „*kahwa*" – kawa, „*zafran*" – szafran, „*ruzz*" – ryż, „*sukkar*" – cukier i inne.

W zapiskach włoskiego kupca Leonardo Frescobaldiego z r. 1384 znajduje się uwaga, że na jednej ulicy Kairu mieszka więcej ludzi niż w całej Florencji. Nie ma dokładnych danych na ten temat, ale prawdopodobnie w tym okresie w Kairze mogło mieszkać ok. 500 tys. ludzi – dwa razy więcej niż w Paryżu, największym wówczas mieście europejskim, i pięć razy więcej niż w Konstantynopolu[8].

Kontakty Europy ze Wschodem stanowiły także efekt wypraw krzyżowych. W XIII w. papież Innocenty III dążył do umocnienia pozycji świata katolickiego w Syrii, a ten cel można było osiągnąć jedynie poprzez zbrojny napad na posiadłości muzułmańskie tamże i w Egipcie. Aby zdobyć Palestynę należało zwołać wyprawę krzyżową. Czwartą krucjatę zorganizowała Republika Wenecka, a przewodził jej doża Enrico Dandolo[9]. Wpływ form sztuki dekoracyjnej islamu przenikał więc do Europy nie tylko szlakami handlowymi, inspirując m.in. orientalizację późnośredniowiecznej architektury Wenecji, ale także za pośrednictwem licznych łupów wojennych. Damy i kurtyzany weneckie na modłę orientalną nosiły buciki na wysokich koturnach, co ilustrują obrazy Vittorego Carpaccia i rysunki Albrechta Dürera. W europejskich, a nawet polskich strojach męskich pojawiają się zapięcia w formie pętlic, tak charakterystyczne dla ubiorów wschodnich[10].

Należy wspomnieć, iż wschodnie wpływy przenikały do Europy nie tylko bezpośrednio z południa – do Polski np. islam z jego kulturą i sztuką docierał przez Niderlandy oraz z terenów podbitej przez Arabów Hiszpanii. Arabowie z kolei przejmowali wiele z architektury i tradycyjnego zdobnictwa podbitych krajów. W Hiszpanii początkowo sięgali po budulec oraz technikę architektów wizygockich, później zaś, gdy zasymilowali zastany styl, tworzyli formy bardziej samodzielne[11]. Do wyścielania zamkowych i pałacowych podłóg czy kościelnych posadzek przed ołtarzem znakomicie nadawały się wschodnie kobierce, przedstawiające zwierzęta legendarne, lwy, palmy, a nawet sentencje z *Koranu*. Motywy arabskie, szczególnie arabeski, inspirowane z kolei motywami antycznymi: akantem, palmetą czy winoroślą[12], znalazły uznanie u chrześcijańskich artystów i inspirowały ornamentykę w różnorodnych formach plecionek. Od Afryki Północnej aż po Indie arabeski składają się ze stylizowanych wici roślinnych, które – powtarzając się i splatając ze sobą – dają skomplikowane wypełnienia płaszczyzn.

Zdobnictwo mebli stanowiła głównie dekoracja płaska, nawiązująca do reliefów spotykanych na zewnętrznych ścianach budynków. Ponieważ – z racji klimatu – budowle muzułmańskie są wystawione na prażące działanie słońca, reliefy owe były wykonywane w technice płaskiej, co przeszło także na dekorację we wnętrzach[13]. Podczas gdy w sztuce Zachodu ornamenty służyły uwydatnieniu struktury i funkcji przedmiotu, podkreśleniu wzajemnych stosunków poszczególnych elementów

[7] Zob. **J. A. Gierowski**, *Historia Włoch*, Wrocław 2003, s. 276.

[8] Zob. **M. Rodenbeck**, *Cairo The City Victorious*, New York 1999, s. 109.

[9] Zob. **J. Bielawski**, *Islam*, Warszawa 1980, s. 45.

[10] Zob. **M. Gutkowska-Rychlewska**, *Historia ubiorów*, Wrocław 1968, s. 317.

[11] Zob. **J. Pijoan,** *Sztuka świata,* t. 4, Warszawa 1990, s. 216.

[12] Zob. *ibidem*, s. 205.

[13] Zob. *ibidem*, s. 233.

formy, w sztuce islamu dominowały. W ornamencie orientalnym łączyły się składniki różnego pochodzenia: napisy, formy geometryczne, wici roślinne, motywy kwiatowe. Wszystkie wytwory rzemiosła odzwierciedlały typowy dla ludzi Wschodu zmysł dekoracyjny oraz zamiłowanie do wzorzystości, dążenie do wypełnienia wzorem całej powierzchni (*horror vacui*) oraz pewien schematyzm myślenia, wynikający ze światopoglądu muzułmanów[14].

Cywilizacja arabska zrodziła się na fundamencie prawa i nauki islamu. Stanowi on zarówno religię, jak i styl życia praktykujących wyznawców – ummę. To kultura kompletna i złożona, gdzie i jednostka, i społeczeństwo zobowiązani są do wypełniania woli Boga. Jest to system oparty na zasadach, które muszą być przestrzegane i wprowadzane w codziennych praktykach we wszystkich ich aspektach[15]. Przepisy dotyczące kultu religijnego, rytuałów, praw i obowiązków mężczyzn w rodzinie, a także kobiet, inspirowane są opowieściami moralizatorskimi zaczerpniętymi głównie ze *Starego* i *Nowego Testamentu*, a także z tradycji arabskich historii o zaginionych ludach[16].

Najbardziej cenionym motywem dekoracyjnym wspaniałych pomników sztuki muzułmańskiej są teksty wersetów *Koranu* – dzięki nim powstały największe arcydzieła kaligrafii[17]. Pismo arabskie, powszechnie używane do zdobienia dzieł sztuki od architektury po rzemiosło, znaczyło dla Arabów to, co w sztuce europejskiej wyrażano figuratywnym obrazem lub rzeźbą[18]. Islam sprzyjał rozwojowi nauk humanistycznych, filozofii i sztuki, a kontakt kultury zachodniej ze wschodnią miał charakter znacznie trwalszy i głębszy aniżeli z innymi regionami artystycznymi[19]. Kalifowie, emirowie i gubernatorzy różnych prowincji wielkiego imperium muzułmańskiego byli mecenasami sztuki, literatury pięknej oraz – szczególnie – poezji, a także opiekunami nauki i filozofii. Byli również inicjatorami i opiekunami sławnych instytucji gromadzących wiedzę: ówczesnych uniwersytetów i akademii nauk, z którymi łączyły się ogromne, jak na tamten okres, biblioteki, liczące po 400 tys. tomów dzieł z dziedzin religijnych i świeckich. Główne ośrodki kultury i nauki znajdowały się w Kordobie, Bagdadzie i Kairze[20].

Usytuowany na skrzyżowaniu dzisiejszych ulic Saliba i Suyfiyya, będących „wrotami" średniowiecznego Kairu, pałac Emira Taz, pochodzący z połowy XIV w., należy do grupy zabytków odbudowanych po zniszczeniach spowodowanych trzęsieniem ziemi w r. 1992. Jest to jeden z najbardziej rozpoznawalnych obiektów pałacowych okresu panowania mameluków w Egipcie. Stanowi on założenie pałacowe typu zamkniętego, na planie prostokąta, z wewnętrznymi dziedzińcami, ogrodami i licznymi dobudówkami. Układ, z zachowanymi komnatami, wieloma łazienkami, do których wodę doprowadzał – odkryty w trakcie prac renowacyjnych – wodociąg, i tarasami, jest typowy dla pałaców kręgu arabskiego. Całość ma charakterystyczne dla rezydencji władcy usytuowanie pomieszczeń, z podziałem na części – otwartą *maszwar*, gdzie rządzący przyjmował petentów, *diwan*, czyli zespół z salą tronową,

[14] Zob. *ibidem*, s. 240.

[15] Zob. **I. M. Szatkowska**, *Zagadnienie intymności a struktura średniowiecznych miast muzułmańskich*, „Quart" 2011, nr 3, s. 47.

[16] Zob. **J. Bielawski**, *op. cit.*, s. 52, 53.

[17] Zob. **F. Comte,** *Najsłynniejsze, święte księgi świata. Leksykon,* Łódź 1994, s. 109.

[18] Zob. **J. Pijoan,** *op. cit.*, s. 238.

[19] Zob. *ibidem*, s. 251.

[20] Zob. **J. Bielawski,** *op. cit.*, s. 171–172.

gdzie odbywały się m.in. wielkie przyjęcia, oraz *harem*, część niedostępną dla obcych. Z okresu mameluckiego w pałacu zachowały się także kilkupiętrowe budynki stajni oraz część sal będących strefą mieszkalną dla kobiet.

Emir Taz rozpoczął wznoszenie pałacu zwanego Dar Taz, czyli dom Taz, w 1352 r., by uczcić swoje małżeństwo z córką sułtana – Nazir Muhamada-Khwanda Zahra. Prace przeprowadzili mamelucy należący do jednego z synów sułtana, Qalawuna. Pałac został gruntownie przebudowany w XVI w., w początkach panowania w Egipcie dynastii otomańskich. W XIX w., za rządów Alego Paszy Mubaraka, przekształcono go w pierwszą szkołę dla dziewcząt w Egipcie. W wieku XX podupadająca budowla służyła jako magazyn podręczników egipskiego Ministerstwa Edukacji. W wyniku trzęsienia ziemi, które nawiedziło Kair w r. 1992, obiekt uległ poważnemu uszkodzeniu i częściowo zamienił się w ruinę. Obecnie, po kilkuletnich zabiegach rekonstrukcyjno-konserwatorskich, założenie zwane pałacem Emira Taz jest jedną z atrakcji turystycznych Kairu.

Dom arabski, a co za tym idzie – i pałac, to szereg pomieszczeń skoncentrowanych wokół centralnie położonego patio. Takie usytuowanie spełnia odpowiednie dla jego mieszkańców funkcje. *Mihrab* – nisza modlitewna będąca początkowo wydzieloną dla władcy komnatą modlitwy – z czasem stała się częścią sali tronowej. Przypominająca ikonostas *maksura* – drewniana ściana lub krata ustawiana w meczecie, separująca panującego od reszty modlących się – z upływem lat przekształciła się w tak samo określaną przestrzeń wyodrębnioną w pałacu. Budowla tego typu, która powinna być na równi zamknięta, odizolowana i otwarta „ku niebiosom", na światło i powietrze, była zarazem symbolicznym łącznikiem pomiędzy mikrokosmosem rodziny a makrokosmosem świata Boskiego[21].

W czasie prac konserwatorskich w pałacu Emira Taz, kierowanych przez autorkę niniejszego komunikatu w 2004 i 2005 r. na zlecenie kompanii Hassan Allam Sons, pracującej dla egipskiego Ministerstwa Kultury w Kairze, wykonano m.in. restaurację i rekonstrukcję czterech drewnianych polichromowanych stropów. Dwa z nich zasługują na szczególną uwagę: polichromie odkryte na stropie oznaczonym A102, popularnym Haramleku, zawierają fragmenty prawdopodobnie oryginalnej warstwy barwnej z okresu mameluckiego, a odkryte spod warstw przemalowań dekoracje stropu sali tronowej, zwanej Dafterhana, mogą pochodzić z początku XVII wieku. Ponieważ pałac był wielokrotnie rozbudowywany, trudno z całą pewnością przyjąć to datowanie. Wiele wskazuje natomiast na prawdopodobieństwo wpływów europejskiej sztuki dekoracyjnej, zwłaszcza w przypadku konstrukcji i dekoracji stropu zwanego Haramlek, znajdującego się w ocalałej części pałacu, przeznaczonej na pomieszczenia dla kobiet.

[21] Zob. **I. M. Szatkowska**, *op. cit.*, s. 55.

il. 3. Założenie pałacowe Pałacu Emira Taz, stan obecny. Fot. materiały MKiSz Egiptu

il. 4. Harmalek, strop po konserwacji i restauracji wykonanej w 2005 roku. Fot. z: *Conservation of Amir Taz Palace*, Cairo 2007, il. nr S327273.

Konserwacja i restauracja drewnianego polichromowanego stropu A102 – Haramlek

Komnata, w której podwieszony jest konserwowany strop, należy do najstarszej części kompleksu pałacowego Emira Taz – do przestrzeni, gdzie rezydowały kobiety, żony władcy. Do tej części, określanej jako *harem*, nie mieli dostępu obcy mężczyźni, jedynie panujący władca, a pełnienie wszelkich posług należało do eunuchów – białych i czarnych. Była to sfera zamknięta, całkowicie prywatna. Rządy w haremie sprawowała matka możnowładcy[22]. W islamie kwestiom domu i rodziny nadaje się walor nadrzędny wobec publicznej czy społecznej sfery życia, ponieważ gwarantują one prywatność i intymność[23].

Drewniany polichromowany strop Haramlek jest typowym, znanym przede wszystkim w Europie, stropem kasetonowym. Tego rodzaju strop przykrywa np. salę tronową rzymskiej Cancellerii czy Palazzo Chiericati w Vicenzy. W kairskim stropie wyraźnie widać wpływy włoskie, co

[22] Zob. **Z. Żygulski jun.**, *Kostiumologia*, „Zeszyty Naukowe ASP w Krakowie" 1972, s. 119–120.

[23] Zob. **I. M. Szatkowska**, *op. cit.*, s. 54.

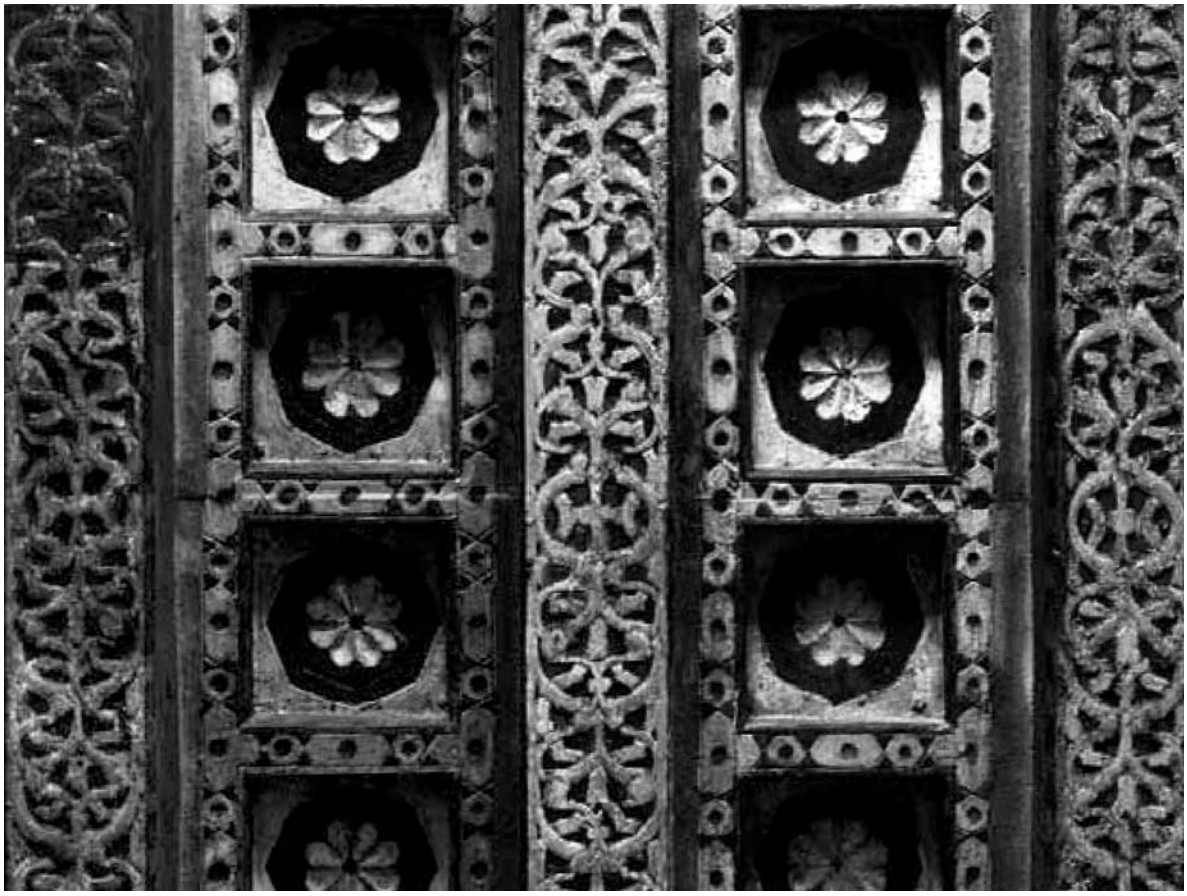

il. 5. Haramlek, strop w trakcie konserwacji, po wstępnym oczyszczeniu, w trakcie dezynfekcji i dezynsekcji. Fot. A. Babicka

il. 6. Haramlek, fragment przed konserwacją i po niej. Fot. A. Babicka

tłumaczyć można głównie intensywną wymianą handlową pomiędzy Egiptem a Italią.

Forma kasetonu, stosowana w sztuce antyku, wykorzystywana była już przed XVI w., m.in. w dekoracjach stropów bazylik wczesnochrześcijańskich. Podobny układ zdobień spotykamy także na kobiercach andaluzyjskich. Haramlek nakryty jest stropem belkowo-kasetonowym – ciężkim, z bogato dekorowanym i rozbudowanym fryzem podstropowym[24]. Belki mają przekrój prostokątny, z fazą na krawędziach i wklęsło-wypukłą dekoracją na podniebieniu. Kasetony (skrzyńce) są dość głębokie, kwadratowe, z rzeźbiarsko opracowaną rozetą. Podwieszono ją do właściwej konstrukcji stropu i osłonięto systemem listew, przybitych na krawędziach skrzyńców. Rozeta to forma regularnych ośmiopłatkowych kwiatów wpisana w ośmiokąt. Dodatkową ozdobę stanowi wzornictwo bordiury kasetonowej (fryzu podstropowego), gdzie głównym motywem są odpowiednio dobrane wersety koraniczne.

Przed przystąpieniem do prac konserwatorskich i restauratorskich strop wymagał gruntownej dezynfekcji: był silnie zagrzybiony i bardzo brudny. Zadanie wykonano zgodnie z przyjętym wcześniej programem autorki. W trakcie konserwacji, w wyniku przeprowadzonych badań stratygraficznych stropu, wyodrębniono cztery warstwy barwne, następujące kolejno po sobie. Warstwa pierwotna pochodzi z przełomu XIV i XV wieku. Przemalowania wtórne wykonywano z zachowaniem formy warstw spodnich, w różnych technikach. Ostatnia warstwa została namalowana farbą na spoiwie olejnym, naniesioną po uprzednim zagruntowaniu całej powierzchni. Zatarło to większość dekoracji ornamentalnej, czyniąc ją mało czytelną. Dodatkowo w miejscach wklęsłych i wypukłych rzeźbionych zdobień zamieniono sposób malarskiego wydobywania świateł, tzn. miejsca wklęsłe (cień) pokryto bielą, a wypukłe (światła) – ciemnym brązem.

Strop Haramlek jest bogato złocony zarówno na arabeskach podniebiennych belek, jak i w dekoracji fryzu podstropowego oraz bordiury. Warstwa ta zachowała się szczątkowo, praktycznie wymagałaby pełnej rekonstrukcji. Z tego powodu zdecydowano o jej przeprowadzeniu jedynie w przypadku fragmentu dekoracji pierwotnej i o włączeniu jej – w formie tzw. świadka – do konserwowanej i restaurowanej warstwy barwnej drugiej w kolejności.

Konserwacja i restauracja drewnianego polichromowanego stropu Dafterhana

Znajdujący się w sali tronowej pałacu strop Dafterhana jest płaski, wzbogacony o nakładaną dekorację oraz o fryz podstropowy i uzupełniony podobnymi zdobieniami w niszach nad obecnymi i pierwotnymi otworami okiennymi. Jego dekoracje pochodzą najprawdopodobniej z XVII w. i są kojarzone z rozbudową pałacu za panowania w Egipcie dynastii otomańskich. Strop ten należy do największych zachowanych

[24] **J. Taichman**, *Próba systematyki polskich stropów drewnianych*, Warszawa 1987, s. 16.

il. 7. Dafterhana, fragment stropu po konserwacji. Fot. A. Babicka

w pałacu Emira Taz: ma powierzchnię 53,76 m², fryz podstropowy (bordiura) – 15,2 m², dekoracja nisz (nad oknami) – 72,89 m², a dekoracje w trzech kwadratach złoconych stropu – 142 x 142 cm.

Ze względu na obecność mikroflory i ślady działalności owadów przeprowadzono gruntowną dezynfekcję i dezynsekcję obiektu. Przed badaniem stratygraficznym polichromii stropu należało wzmocnić strukturę tynku ścian oraz utrwalić warstwy barwne. Już pierwsze odkrywki wykazały występowanie pod warstwami przemalowań dobrze zachowanej polichromii. Spod zieleni tła pokrytego nakładaną, białą dekoracją wyłonił się pas granatowego tła z dekoracją cynobrowo-czerwoną, wykonaną z setek nakładanych drewnianych wałeczków, tworzących ornament. Pas czerwieni dochodzący do fryzu podstropowego ujawnił – dzięki sondom stratygraficznym – niezwykle delikatne motywy roślinne: girlandy owocowe na czerwonym i białym tle. Także fryz podstropowy, którego głównym elementem zdobniczym były cytaty koraniczne, pisane bielą na niebieskich płaszczyznach, skrywał bogatą granatowo-czerwono-żółtą dekorację.

Forma nałożonych na gładkie tło zdobień drewnianych przypomina wzornictwo proponowane do dekoracji stropowej z włoskich traktatów Serlio. Cytaty z pieśni, wykonane kaligraficznie, są przyozdobione drob-

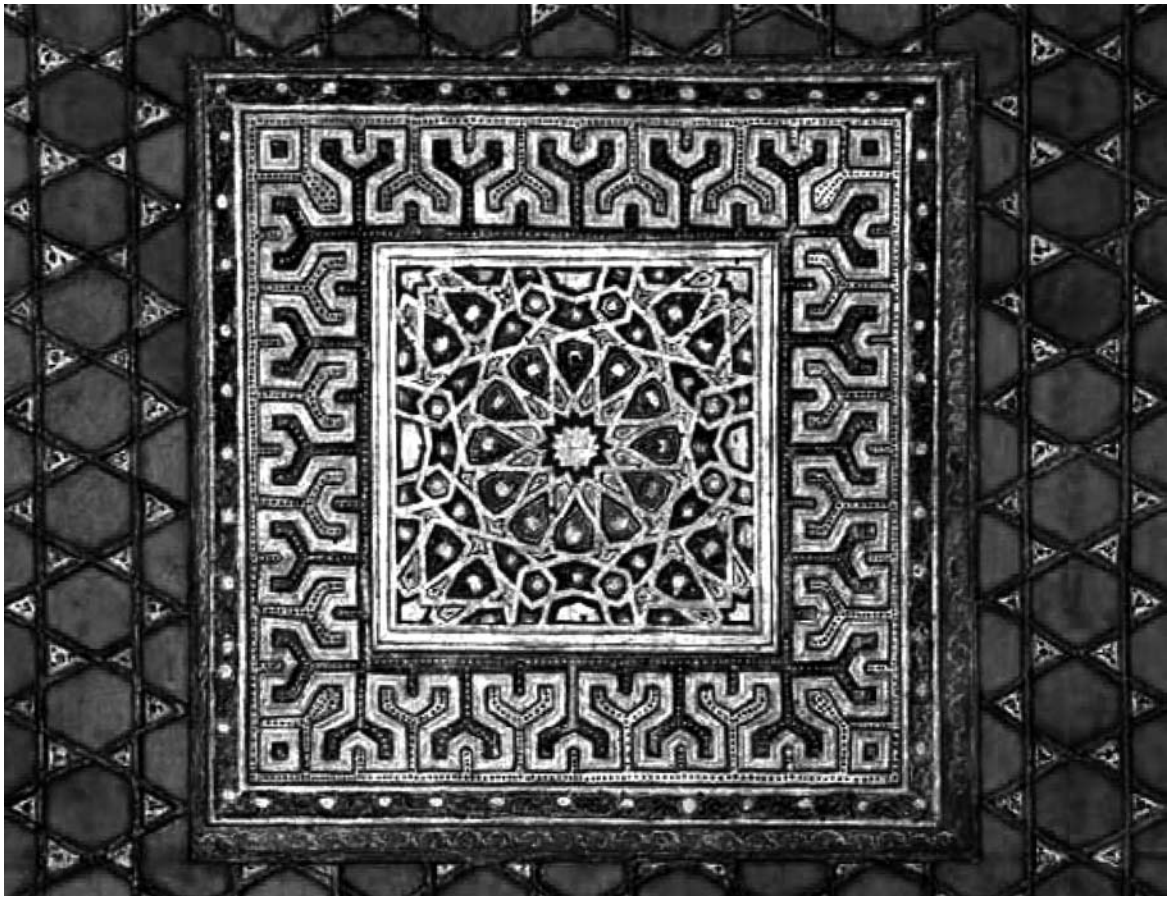

il. 8. Dafterhana, strop po konserwacji i restauracji. Fot. *Conservation...*, il. nr S327275.

il. 9. Strop w trakcie konserwacji, po usunięciu warstw przemalowań wtórnych. Fot. A. Babicka

nymi polnymi kwiatami oraz motywami stylizowanego tulipana i goździka, co dodatkowo potwierdza kontakty kulturowe Egiptu z Europą. Dekoracje odkryte zarówno w bordiurach podstropowych, jak i w nakładanych drewnianych elementach, a także w niszach nadokiennych, zawierają delikatne ornamenty florystyczne. Przypominają one europejskie girlandy, będące jednym z najczęściej spotykanych motywów dekoracji fryzów podstropowych. Sposobem przedstawienia, kolorystyką i zróżnicowaniem formy nawiązują one do znanych średniowiecznych dekoracji iluminatorskich, bogato reprezentowanych w sztuce islamu.

Podsumowując, należy wspomnieć, iż obydwa opisane stropy kairskie, choć pochodzą z różnych okresów, mają wiele powiązań stylistycznych z dekoracjami ornamentalnymi i konstrukcją stropów europejskich. Świadczy o tym zarówno budowa, jak i elementy dekoracji ornamentalnej stropów. Obydwa drewniane, polichromowane stropy z pałacu Emira Taz doskonale ukazują wielokulturowość średniowiecznego Kairu i – tak dzisiaj trudne do zrozumienia, wręcz niepojęte – żywe kontakty kulturowe średniowiecznej Europy i Egiptu.

Anna Babicka
Dyplomowany konserwator malarstwa i rzeźby. Pracuje w Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu.

Summary

ANNA BABICKA / Mamluk Sultanate of Egypt and Europe in the Middle Ages. The ceilings of the Amir Taz Palace in Cairo

The conservation and restoration of the wooden polychromed ceilings of the Amir Taz Palace in Cairo, executed under the supervision of the paper's author in 2004–2005, effected in growth of her interest in the mutual relations of decorative patterns and ornaments between Europe and Muslim art in the 15th and 16th centuries.

On the example of two ceilings, Haramlek and Dafterhana, the mutual influences, both constructional and ornamental ones, have been successfully demonstrated. It was related first of all with the trade development and the Crusades escalation in the period when Egypt was ruled by the Mamluks and in the time of Ottoman Empire. During the reign of the Mamluk dynasties Cairo used to control the entire East-West trade and was one of the largest and richest cities of the world.

These two, apparently totally different cultures penetrated each other. It is clearly visible both in architecture, weaving, costumes and fine arts, and the mutual inspirations of artists and craftsmen. During conservational works executed on the polychromed ceilings of the Amir Taz Palace in Cairo, the evidence of unquestionable influence of European decorative art on design and construction of the discussed wooden ceilings was discovered.